

Sygn. akt III AUa 360/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska (spr.)

Sędziowie: Sędzia SA Anna Michalik

Sędzia SO Anita Górecka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 października 2020 r. w W.

sprawy M. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z udziałem A. W., J. W. (1), J. W. (2)

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji M. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 września 2019r. sygn. akt XIV U 1340/18 oddala apelację.

Anna Michalik Ewa Stryczyńska Anita Górecka

Sygn. akt III AUa 360/20

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 28 lutego 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. na podstawie art. 38 ust. 1, art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 3 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778) oraz 81 ust. 1 i 6, art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1938) stwierdził, że z tytułu wykonywania umów zlecenia u płatnika (...) M. M. ubezpieczeni: A. W. (w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 29 lutego 2012 r. , od 1 października 2012 r. do 31 października 2012 r.), J. W. (1) (w okresie od 1 września 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.), S. W. (w okresie od 1 czerwca 2012 r. do 31 lipca 2012 r., od 1 września 2012 r. do 30 listopada 2012 r.), J. W. (2) (w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 30 września 2012 r.) podlegali obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia.

W uzasadnieniach decyzji organ rentowy podniósł, że w wyniku przeprowadzonej w dniach 6 lutego 2017 r. 2,3,6,7 marca 2017 r. i 11 kwietnia 2017 r. u płatnika składek (...) M. M. kontroli ustalił, że wskazane w sentencjach decyzji osoby powinny być zgłoszone do ubezpieczeń z tytułu zatrudnienia na podstawie umów zlecenia realizowanych w ramach jednego stosunku zobowiązaniowego. Firmę pod nazwą (...) M. M. prowadził M. M., który jest jednocześnie jednoosobowym wspólnikiem Spółki z o.o. (...) oraz jedynym członkiem zarządu spółki. W dniu 1 stycznia 2010 r. M. M. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) W. podpisał „Umowę o świadczenie usług reklamowych” z (...) Sp. z o.o. (poprzednia nazwa (...) Sp. z o.o.) z siedzibą W.. Przedmiotem umowy było świadczenie usługi

reklamowej polegającej na roznoszeniu ulotek promujących usługi, ochrony mienia (...)- min. 500 ulotek miesięcznie. Zleceniodawca ((...) M. M.) zobowiązywał się do dostarczenia materiałów niezbędnych do wykonania usługi. Organ rentowy ustalił, że z ubezpieczonymi zawierano dwie umowy zlecenia, jedną przez płatnika (...) M. M., drugą przez płatnika (...) Sp. z o.o. Zatem płatnik składek (...) M. M. powinien naliczyć należne składki przyjmując do podstawy wymiaru łączny przychód z obu umów. Organ rentowy wskazał, że zredagowanie dwóch umów zlecenia obejmujących w istocie jeden stosunek zobowiązaniowy i wskazanie jako tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi tylko jednej z nich należy traktować w świetle art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jako obejście prawa w rozumieniu art. 58 § 1 k.c., którego celem jest pozoracja zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego i obniżenie kosztów wynikających z obowiązku odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Zdaniem organu rentowego podleganie ubezpieczeniom społecznym z określonych tytułów, a w konsekwencji również podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, wynikały z rzeczywistego sposobu wykonywania zatrudnienia, a nie z samego faktu sporządzenia umów w określony sposób. Organ rentowy powołując się na art 6 ust 1 pkt 4, art. 12 ust 1, art. 13 ust 2 oraz art. 36 ust 1, 4 i 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdził że prawidłowe podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne zostały wykazane w załączniku nr 2 do protokołu kontroli z dnia 4 maja 2017 r. Podstawę wymiaru stanowią zsumowane przychody z obu sztucznie rozdzielonych umów zlecenia, od których płatnik (...) M. M. powinien naliczyć należne składki. Organ rentowy podniósł, że pismem z dnia 24 listopada 2017 r. zarówno płatnik składek (...) M. M. jak i zleceniobiorca zostali poinformowani o stwierdzonych nieprawidłowościach, a płatnik dodatkowo wezwany do złożenia prawidłowych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych. Analiza konta płatnika składek (...) M. M. wykazała, że nie zostały złożone zgodnie z art. 41 ust. 7b pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wymagane dokumenty korygujące i tym samym płatnik nie doprowadził do zgodności z ustaleniami zawartymi w protokole kontroli z dnia 4 maja 2017 r.

W analogicznych odwołaniach od powyższych decyzji M. M. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M.” wniósł o ich uchylenie w całości, zarzucając im naruszenie: art. 58 § 1 i art. 3531, art. 734, art. 750 k.c.; art. 38 ust. 1, art. 83 ust. 1 ust. 1 pkt 1 i 3 art. 68 ust. 1 pkt 1a i c, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2 art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 9 ust 2, art. 86 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1778); art. 6, 7, 12, 35, 73, 104, 107 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy; art. 77 ust 6, art. 79 ust 4 i 6, art. 83 ust 1 pkt 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 92a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Odwołujący się przytoczył art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust 2 ustawy twierdząc, że zgłaszając ubezpieczonych do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego postąpił zgodnie z wolą, oświadczeniem ubezpieczonych. Zdaniem odwołującego zgodną wolą stron zawierających umowy zlecenia było świadczenie usług ochrony, za które otrzymali umówione wynagrodzenie. Przepis art. 9 wyjaśnia zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych, traktując każdą umowę jako odmienny tytuł do ubezpieczeń, dając jednocześnie możliwość wyboru osobie świadczącej umowę to w jakim okresie i jakim ubezpieczeniem chce podlegać i jakie z tego tytułu chce osiągać świadczenie. Dlatego organ rentowy w ocenie odwołującego nie miał prawa do ingerencji w wolę zlecenioborców. Nie miał również prawa do podjęcia za nich decyzji obciążając ich w przyszłości współfinansowaniem składek na ubezpieczenia, z których ustawodawca dał możliwość zrezygnowania. Nie ma podstaw do twierdzenia, że ubezpieczeni wykonywali na rzecz (...) M. M. dwie umowy zlecenia w ramach jednego stosunku zobowiązaniowego, ponieważ płatnik składek nie ma żadnego zobowiązania wobec ubezpieczonych wymienionych w zaskarżanej decyzji. Jedną umową jaką wykonywali na rzecz (...)M. M. była umowa polegająca na świadczeniu usług ochrony z tytułu, której otrzymali ustalone wynagrodzenie, i z tytułu tych umów zgodnie z złożonym oświadczeniem zostały zadeklarowane składki na ubezpieczenie zdrowotne, gdyż oświadczyli że rezygnują z ubezpieczeń społecznych, gdyż są już zatrudnieni na podstawie innej umowy zlecenia u innego przedsiębiorcy.

W odpowiedziach na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy wskazał, że w odwołaniach przedstawiono szereg zarzutów dotyczących sposobu przeprowadzenia kontroli. Niezależnie od kwestii trafności zarzutów pozostają one bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy rozpoznawanej przez Sąd powszechny, który

dokonyje przede wszystkim kontroli zasadności decyzji pod względem merytorycznym. Organ rentowy przedstawił tożsamą argumentację prawną jak w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji.

Zarządzeniami z dnia 29 maja 2018 r., Sąd Okręgowy na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawę o sygn. akt XIV U 1342/18, XIV U 1343/18, XIV U 1347/18 ze sprawą o sygn. akt XIV U 1340/18 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz zarządził ich prowadzenie pod wspólną sygnaturą XIV U 1340/18.

Postanowieniem z dnia 4 marca 2019 r., na podstawie art. 477⁽¹¹⁾ k.p.c., Sąd Okręgowy zawiadomił o toczącym się postępowaniu (...) Sp. z o.o. w W., informując o możliwości przystąpienia do sprawy

Wyrokiem z dnia 4 września 2019r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych w punkcie 1 sentencji oddalił odwołania, zaś w punkcie 2 zasądził od M. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. zwrot kosztów zastępstwa procesowego, pozostawiając szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Powyższe orzeczenie Sądu Okręgowego zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne: M. M. prowadził działalność gospodarczą pod firmą: (...) M. M. w W..

(...) Sp. z o.o. w W. została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 18 grudnia 2009 r. pod numerem KRS (...). Jedynym wspólnikiem tej Spółki a zarazem jej wiceprezesem jest M. M.. Przedmiot działalności spółki to m.in. reklamę, działalność ochroniarską

W dniu 1 stycznia 2010 r. M. M. podpisał „Umowę o świadczenie usług reklamowych” z (...) Sp. z o.o. (poprzednia nazwa (...) Sp. z o.o.) z siedzibą W.. Przedmiotem umowy było świadczenie usługi reklamowej polegającej na roznoszeniu ulotek promujących usługi, ochrony mienia (...) - min. 500 ulotek miesięcznie.

Ubezpieczony A. W. w okresach styczeń 2012 r., luty 2012 r., marzec 2012 r., sierpień 2012 r., wrzesień 2012 r., październik 2012 r. zawierał z (...) Sp. z o.o. w W. umowy zlecenia, przedmiotem której było reklamowanie i oferowanie usług (...) M. M.. Ubezpieczonemu za właściwe wykonanie zlecenia przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 100 zł. (...) Sp. z o.o. ubezpieczonego A. W. w miesiącu 01/2012 r., 02/2012 r., 03/2012 r., 08/2012 r., 09/2012r., 10/2012 r. zgłosiła do ubezpieczenia za podstawą wymiaru 100 zł

A. W. w okresach od 1 stycznia 2012 r. do 29 lutego 2012 r. i od 1 października 2012 r. do 31 października 2012 r. zawarł z M. M. prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. - umowę zlecenia, której przedmiotem było zapewnienie wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony obiektów wskazanych aneksem przez Zleceniodawcę polegającej na obserwacji i obchodach terenu obiektu, w czasie których sprawdzeniu podlegają zamknięcia do pomieszczeń, okna, kraty, kłódki, plomby i stan ogrodzenia, monitorowanie ruchu osobowego i towarowego nie wpuszczanie na teren chronionego obiektu osób nieuprawnionych; wykonywanie innych czynności mających na celu właściwe wykonywanie zlecenia przy uwzględnieniu obowiązujących w obiekcie instrukcji i procedur. Ubezpieczony pracował jako ochroniarz na Z. przy ul. (...). Ubezpieczony oświadczył, że aby otrzymać wypłatę musiał pobrać ulotki reklamowe, prawdopodobnie podpisał umowę na roznoszenie ulotek, ale tego nie robił tylko wyrzucał je do kosza. Nikt nie sprawdzał tego co robił z ulotkami i według niego nie otrzymywał wynagrodzenia za ich roznoszenie.

Ubezpieczony J. W. (1) w dniu 27 sierpnia 2012 r. zawarł z (...) Sp. z o.o. w W. umowę zlecenia, przedmiotem której było reklamowanie i oferowanie usług (...) M. M. (§ 1.1 umowy). Umowę zawarto na czas nieoznaczony od dnia 27 sierpnia 2012 r. (§ 3.1 umowy). Ubezpieczonemu za właściwe wykonanie zlecenia przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 100 zł, płatne w terminie do 21 dni każdego miesiąca za miesiąc poprzedni (§ 4.1 umowy). Za niewłaściwe wykonanie umowy zlecenia, Zleceniodawca może obniżyć wynagrodzenie Zleceniobiorcy, a w rażących przypadkach może całkowicie tego wynagrodzenia pozbawić (§ 4.4 umowy). W § 4.5 umowy wskazano, iż w momencie podpisania umowy, zgodnie ze złożonym przez zleceniobiorcę (ubezpieczonego) oświadczeniem, zleceniobiorca (ubezpieczony) z tytułu wykonywania tej umowy podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu oraz oświadcza, że nie

chce być objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Przyjmuje do wiadomości, iż składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne opłacane będą od faktycznego przychodu. (...)Sp. z o.o. ubezpieczonego J. W. (1) w miesiącu 09/2012 r., 10/2012 r., 11/2012 r., 12/2012 r. zgłosiła do ubezpieczenia za podstawą wymiaru 100 zł.

W dniu 30 sierpnia 2012 r. ubezpieczony J. W. (1) zawarł z M. M. prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą - (...) M. M. - umowę zlecenia, której przedmiotem było zapewnienie wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony obiektów wskazanych aneksem przez Zleceniodawcę polegającej na obserwacji i obchodach terenu obiektu, w czasie których sprawdzeniu podlegają zamknięcia do pomieszczeń, okna, kraty, kłódki, plomby i stan ogrodzenia, monitorowanie ruchu osobowego i towarowego nie wpuszczanie na teren chronionego obiektu osób nieuprawnionych; wykonywanie innych czynności mających na celu właściwe wykonywanie zlecenia przy uwzględnieniu obowiązujących w obiekcie instrukcji i procedur (§ 1.1 umowy). Umowa została zawarta na czas nieokreślony począwszy od 30 sierpnia 2012 r. (§ 3.1 umowy). W umowie określono, że Zleceniobiorca za właściwe wykonanie zlecenia, po dostarczeniu szczegółowego rozliczenia, otrzyma wynagrodzenie brutto w wysokości wskazanej w aneksie, z możliwością jego zwiększenia przez Zleceniodawcę, do 50% za prawidłowe wykonanie zlecenia (§ 4.1 umowy). Ubezpieczony jako Zleceniobiorca oświadczył, że z tytułu wykonywania powyższej umowy, nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym oraz nie chce podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i chorobowemu (§ 4.2 umowy). Ubezpieczony oświadczył, że jest zatrudniony na podstawie umowy zlecenia, od której jest odprowadzana składka na ubezpieczenie emerytalne, rentowe u innego pracodawcy. Jednocześnie oświadczył, że rezygnuje z objęcia go ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym i chorobowym z tytułu zawartej umowy zlecenia. Ubezpieczony prace ochroniarskie wykonywał na osiedlu na T. i jednocześnie miał umowę zlecenia z (...) Sp. z o.o. na roznoszenia ulotek, które otrzymywał z pensją. Ubezpieczony ulotki zostawiał na portierni tam gdzie pełnił ochronę, a jak była chwila czasu to roznosił je jeden dzień w tygodniu po osiedlu. Zdaniem ubezpieczonego w pensję było wliczone wynagradzanie za roznoszenie ulotek i nikt nie sprawdzał jak je roznosił.

Ubezpieczony S. W. w dniu 5 czerwca 2012 r. zawarł z (...) Sp. z o.o. w W. umowę zlecenia, przedmiotem której było reklamowanie i oferowanie usług (...) M. M. (§ 1.1 umowy). Umowę zawarto na czas nieoznaczony od dnia 5 czerwca 2012 r. (§ 3.1 umowy). Ubezpieczonemu za właściwe wykonanie zlecenia przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 100 zł, płatne w terminie do 21 dni każdego miesiąca za miesiąc poprzedni (§ 4.1 umowy). Za niewłaściwe wykonanie umowy zlecenia, Zleceniodawca może obniżyć wynagrodzenie Zleceniobiorcy, a w rażących przypadkach może całkowicie tego wynagrodzenia pozbawić (§ 4.4 umowy). W § 4.5 umowy wskazano, iż w momencie podpisania umowy, zgodnie ze złożonym przez zleceniobiorcę (ubezpieczonego) oświadczeniem, zleceniobiorca (ubezpieczony) z tytułu wykonywania tej umowy podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu oraz oświadcza, że nie chce być objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Przyjmuje do wiadomości, iż składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne opłacane będą od faktycznego przychodu. (...) Sp. z o.o. ubezpieczonego S. W. w miesiącu 06/2012 r., 07/2012 r., 09/2012 r., 10/2012 r., 11/2012 r., 12/2012 r. zgłosiła do ubezpieczenia z podstawą wymiaru 100 zł.

W dniu 8 czerwca 2012 r. ubezpieczony S. W. zawarł z M. M. prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą - (...) M. M. - umowę zlecenia, której przedmiotem było zapewnienie wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony obiektów wskazanych aneksem przez Zleceniodawcę polegającej na obserwacji i obchodach terenu obiektu, w czasie których sprawdzeniu podlegają zamknięcia do pomieszczeń, okna, kraty, kłódki, plomby i stan ogrodzenia, monitorowanie ruchu osobowego i towarowego nie wpuszczanie na teren chronionego obiektu osób nieuprawnionych; wykonywanie innych czynności mających na celu właściwe wykonywanie zlecenia przy uwzględnieniu obowiązujących w obiekcie instrukcji i procedur (§ 1.1 umowy). Umowa została zawarta na czas nieokreślony począwszy od 8 czerwca 2012 r. (§ 3.1 umowy). W umowie określono, że Zleceniobiorca za właściwe wykonanie zlecenia, po dostarczeniu szczegółowego rozliczenia, otrzyma wynagrodzenie brutto w wysokości wskazanej w aneksie, z możliwością jego zwiększenia przez Zleceniodawcę, do 50% za prawidłowe wykonanie zlecenia (§ 4.1 umowy). Ubezpieczony jako Zleceniobiorca oświadczył, iż z tytułu wykonywania powyższej umowy, nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym oraz nie chce podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i chorobowemu (§ 4.2 umowy). Ubezpieczony oświadczył, że jest zatrudniony na podstawie umowy zlecenia, od której

jest odprowadzana składka na ubezpieczenie emerytalne, rentowe u innego pracodawcy. Jednocześnie oświadczył, że rezygnuje z objęcia go ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym i chorobowym z tytułu zawartej umowy zlecenia. Ubezpieczony oświadczył, że umowa dotyczyła pilnowania terenu – bloków mieszkalnych na ul. (...) w W., tam pilnował porządku, ustawiał samochody, obserwował na kamerze co się dzieje na terenie. Ubezpieczony zeznał, że nie świadczył usług reklamowych i nie roznosił ulotek, ani nie widział by inni ochroniarze to robili. Ubezpieczony nie był w stanie określić czy podpisywał umowy z (...) Sp. z o.o., czy z (...) M. M., bowiem jeździł on do M. M. i tam podpisywał umowy, których nie czytał. Według niego zakres obowiązków z zawartych umów z tymi spółkami niczym się nie różnił.

Ubezpieczony J. W. (2) w dniu 27 kwietnia 2012 r. zawarł z (...) Sp. z o.o. w W. umowę zlecenia, przedmiotem której było reklamowanie i oferowanie usług (...) M. M. (§ 1.1 umowy). Umowę zawarto na czas nieoznaczony od dnia 27 kwietnia 2012 r. (§ 3.1 umowy). Ubezpieczonemu za właściwe wykonanie zlecenia przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 100 zł, płatne w terminie do 21 dni każdego miesiąca za miesiąc poprzedni (§ 4.1 umowy). Za niewłaściwe wykonanie umowy zlecenia, Zleceniodawca może obniżyć wynagrodzenie Zleceniobiorcy, a w rażących przypadkach może całkowicie tego wynagrodzenia pozbawić (§ 4.4 umowy). W § 4.5 umowy wskazano, iż w momencie podpisania umowy, zgodnie ze złożonym przez zleceniobiorcę (ubezpieczonego) oświadczeniem, zleceniobiorca (ubezpieczony) z tytułu wykonywania tej umowy podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu oraz oświadcza, że nie chce być objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Przyjmuje do wiadomości, iż składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne opłacane będą od faktycznego przychodu. (...) Sp. z o.o. ubezpieczonego J. W. (2) w miesiącu 04/2012 r., 05/2012 r., 06/2012 r., 07/2012 r., 08/2012 r., 09/2012 r., 10/2012 r., 11/2012 r., 12/2012 r. zgłosiła do ubezpieczenia z podstawą wymiaru po 100 zł.

W dniu 1 maja 2012 r. ubezpieczony J. W. (2) zawarł z M. M. prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą - (...) M. M. - umowę zlecenia, której przedmiotem było zapewnienie wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony obiektów wskazanych aneksem przez Zleceniodawcę polegającej na obserwacji i obchodach terenu obiektu, w czasie których sprawdzeniu podlegają zamknięcia do pomieszczeń, okna, kraty, kłódki, plomby i stan ogrodzenia, monitorowanie ruchu osobowego i towarowego nie wpuszczanie na teren chronionego obiektu osób nieuprawnionych; wykonywanie innych czynności mających na celu właściwe wykonywanie zlecenia przy uwzględnieniu obowiązujących w obiekcie instrukcji i procedur (§ 1.1 umowy). Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony począwszy od 1 maja 2012 r. (§ 3.1 umowy). W umowie określono, iż Zleceniobiorca za właściwe wykonanie zlecenia, po dostarczeniu szczegółowego rozliczenia, otrzyma wynagrodzenie brutto w wysokości wskazanej w aneksie, z możliwością jego zwiększenia przez Zleceniodawcę, do 50% za prawidłowe wykonanie zlecenia (§ 4.1 umowy). Ubezpieczony jako Zleceniobiorca oświadczył, iż z tytułu wykonywania powyższej umowy, nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu oraz nie chce podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i chorobowemu (§ 4.2 umowy). Ubezpieczony oświadczył, że jest zatrudniony na podstawie umowy zlecenia, od której jest odprowadzana składka na ubezpieczenie emerytalne, rentowe u innego pracodawcy. Jednocześnie oświadczył, że rezygnuje z objęcia go ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym i chorobowym z tytułu zawartej umowy zlecenia. Ubezpieczony oświadczył, że aktualnie nadal zatrudniony jest w (...) (...), jako pracownik ochrony i jego praca polegała wyłącznie na ochronie obiektu tj. osiedla. Ubezpieczony oświadczył, że jednocześnie co miesiąc roznosił ulotki dotyczące firmy ochroniarskiej, tj. dostawał je od firmy żeby lepiej się rozwijała. Ulotki dostawał przy wypłacie od koordynatora, albo osoby, która wypłacała pieniądze. Ubezpieczony nie był w stanie określić czy zawierał również umowę z (...) Sp. z o. o. i czy dostawał wynagrodzenie za roznoszenie ulotek, ani czy ktoś kontrolował wykonanie roznoszenia ulotek.

W dniach 6 lutego 2017 r. 2 marca 2017 r., 3 marca 2017 r., 6 marca 2017 r., 7 marca 2017 r. i 11 kwietnia 2017 r. organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek (...) M. M. zakończoną protokołem kontroli z dnia 4 maja 2017 r. Przedmiotem kontroli objęto prawidłowość i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenie społeczne oraz innych składek, do których pobierania jest zobowiązany oraz zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu, prawidłowość terminowości opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe, wystawianie zaświadczeń lub zgłaszania danych dla celów ubezpieczeń społecznych – w okresie od stycznia

2012 r. do grudnia 2012 r. W wyniku kontroli ustalono, że spółka z o.o. (...) zawierała z ubezpieczonymi umowy zlecenia. Przedmiotem, których było „reklamowanie i oferowanie usług (...) M. M.. Po zawarciu umowy zlecenia w spółce z o.o. (...) w tym samym dniu lub w odstępie kilku dni z tymi samymi osobami (...) M. M. zawierała kolejną umowę zlecenia. Przedmiotem umowy było zapewnienie wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę polegającej na: obserwacji i obchodach terenu obiektu w czasie których sprawdzeniu podlegają zamknięcia do pomieszczeń, okna, kraty, kłódki, plomby i stan ogrodzenia; monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego i nie wpuszczaniu na teren chronionego obiektu osób nieupoważnionych; wykonywaniu innych czynności mających na celu właściwe wykonanie zlecenia, przy uwzględnieniu obowiązujących w obiekcie instrukcji i procedur. W umowach (...) Sp. z o.o. określano stałe wynagrodzenia w wysokości 100 zł miesięcznie, a w umowach z (...)M. M. wynagrodzenie ustalano wobec stawki godzinowej, ponadto umowy zawierały podobne uregulowania w zakresie odpowiedzialności oraz warunków ich wykonywania.

Uwzględniając powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że odwołania nie zasługiwały na uwzględnienie, i wskazał, że kwestią sporną w niniejszej sprawie było podleganie ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu ubezpieczonych A. W., J. W. (1), S. W., J. W. (2) z tytułu umów zlecenia zawartych przez nich z odwołującym, prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. w W., w kontekście jednoczesnego zawarcia umowy zlecenia z (...) Sp. z o.o. w W. w spornych okresach.

Za ugruntowane należy uznać stanowisko Sądu Najwyższego, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do badania ważności stosunków prawnych stanowiących tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym w celu stwierdzenia objęcia ubezpieczeniem społecznym (por. wyroki Sadu Najwyższego z 23 lutego 2005 r., sygn. akt III UK 200/04, Lex; z 6 marca 2014 r., sygn. akt I UK 293/13, Legalis).

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że zgodnie z art. 477⁽¹¹⁾ k.p.c. stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, inna osoba której praw dotyczy wydana decyzja, organ rentowy oraz zainteresowany. Przy czym, zainteresowanym, stosownie do treści art. 477⁽¹¹⁾ § 2 k.p.c., jest ten czyich praw lub obowiązków dotyka bezpośrednio rozstrzygnięcie sprawy, co daje mu przymiot strony bez potrzeby wszczynania wobec niego odrębnego postępowania ustalającego związek jego sfery prawnej z zaskarżoną decyzją (wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2008 r. III UK 5/08 Legalis nr 512919). Zatem (...)M. M. niesłusznie w odwołanych wskazywała, że nie jest stroną w niniejszym postępowaniu.

Zgodnie z art. 6 ust 1 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz.300) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Z kolei zgodnie z art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 ust. 2 ww. ustawy obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi zgodnie z treścią art. 36 ust. 1 podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osób określonych w art. 6 ust. 1 pkt 4 należy do płatnika składek.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2018 r., poz.1510) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe tych osób. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami ustawy systemowej.

W myśl art. 9 ust. 2 ustawy systemowej osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 7.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że w przypadku zbiegu kilku tytułów ogólnych obowiązuje zasada pierwszeństwa w czasie, co oznacza, że obowiązek ubezpieczenia istnieje z tego tytułu, który powstał najwcześniej, przy czym możliwa jest zmiana tytułu ubezpieczenia.

Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe określone zostały w art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10. Natomiast art. 18 ust. 3 stwarza obowiązek ustalenia podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 wobec zleceniobiorców, jeżeli w umowie zlecenia określono odpłatność za jej wykonanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie. Artykuł 20 ust. 1 ustawy wskazuje, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Wobec zleceniobiorców, którzy mają określone kwotowo wynagrodzenie, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe stanowi przychód (art. 18 ust. 1 ustawy systemowej). Pojęcie przychodu określone w art. 4 pkt 9 ustawy systemowej obejmuje przychód w rozumieniu przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych m.in. z tytułu umowy zlecenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że w spornych okresach ubezpieczeni A. W., J. W. (1), S. W., J. W. (2) zawarli umowy zlecenia z (...) Sp. z o.o., której jedynym współnikiem jest odwołujący M. M., a z których to umów przychód wynosił 100,00 zł brutto miesięcznie. Jednocześnie ubezpieczeni zawarli umowy zlecenia z odwołującym M. M. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. w W., z tytułu których uzyskiwali wynagrodzenie znacznie wyższe. Spór sprowadzał się zatem do ustalenia, czy zawarte przez ubezpieczonych umowy zlecenia z odwołującym płatnikiem składek M. M. stanowiły ważny tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym stosownie do treści art. 6 ust 1 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a co za tym idzie, czy nastąpił zbieg tytułów do ubezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 9 ust 2 ustawy, dającym prawo wyboru tytułu do ubezpieczenia.

W ocenie Sądu pierwszej instancji zamiarem ustawodawcy było stosowanie instytucji z przepisu art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tylko wówczas, gdy u danej osoby wystąpi rzeczywisty zbieg tytułów do podlegania ubezpieczeniu społecznemu, nie zaś wtedy, gdy strony umów w sposób sztuczny i nienaturalny doprowadzają do wytworzenia takiego zbiegu wyłącznie celem uniknięcia opłacania wyższych składek. Nie można dopatrzeć się jakichkolwiek niedozwolonych działań w sytuacji, gdy dany podmiot zawiera dwie umowy zlecenia, a decyduje się następnie na podleganie ubezpieczeniu z tytułu zawarcia jednej z tych umów. Istotne jest jednak, żeby zatrudnienie w oparciu o obie umowy zlecenia miało dla podmiotów zawierających umowę realny wymiar i znaczenie, w szczególności zaś, aby umowy zostały zawarte i realizowane zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem.

Zdaniem Sądu Okręgowego umowy zlecenia zawarte przez ubezpieczonych z (...) Sp. z o.o., opiewające na kwoty po 100,00 zł brutto miesięcznie, nie mogły stanowić ważnego tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym, nawet gdyby ubezpieczeni rzeczywiście chcieli od takich umów podlegać ubezpieczeniom społecznym, czego jednak nie udowodniono, co czyniło je nieważnymi w myśl art. 58 k.c. Ubezpieczeni podpisali oddzielną umowę z (...) M. M., której przedmiotem było zapewnienie wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony obiektów wskazanych aneksem przez zleceniodawcę polegającej na obserwacji i obchodach terenu obiektu, w czasie których sprawdzaniu podlegają zamknięcia do pomieszczeń, okna, kraty, kłódki, plomby i stan ogrodzenia, monitorowanie ruchu osobowego i towarowego i niewpuszczanie na teren chronionego obiektu osób nieuprawnionych; wykonywanie innych czynności mających na celu właściwe wykonywanie zlecenia przy uwzględnieniu obowiązujących w obiekcie instrukcji i

procedur” oraz umowę zlecenia zawartą z (...) Sp. z o.o., przedmiotem której było reklamowanie i oferowanie usług (...) M. M.. Z zeznań ubezpieczonych wynika, iż w istocie praca, jaką wykonywali w okresie spornym to praca ochroniarzy.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści art. 58 §1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność sprzeczna z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie została dokonana (art. 58 § 3 k.c.).

Dalej Sąd pierwszej instancji zważył, że czynność prawna jest sprzeczna z ustawą w sytuacji, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Sprzeczność z ustawą ma miejsce także wtedy, gdy wynika z właściwości lub z natury określonych przepisów, przy braku wyraźnego zakazu dokonywania czynności prawnej określonej treści oraz gdy czynność prawna pozbawiona jest przepisanej formy. Natomiast czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, która z punktu widzenia formalnego (pozornie) nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane. Chodzi tu zatem o wywołanie skutku sprzecznego z prawem (wyroki Sądu Najwyższego z 25 listopada 2004 r., sygn. akt I PK 42/04, OSNP 2005, Nr 14, poz. 209; z 25 stycznia 2005 r., sygn. akt II UK 141/04, OSNP 2005, Nr 15, poz. 235; z 29 marca 2006 r., sygn. akt II PK 163/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 71). Obejście ustawy to zachowanie podmiotu prawa, który napotykać prawny zakaz dokonania określonej czynności prawnej „obchodzi” go w ten sposób, że dokonuje innej niezakazanej formalnie czynności w celu osiągnięcia skutku związanego z czynnością zakazaną, a tym samym sprzecznego z prawem (por. też wyrok Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2005 r., sygn. akt III UK 89/05, OSNP 2006, nr 11-12, poz. 192).

Sąd Okręgowy zaznaczył przy tym, że działanie zgodne z prawem nie zawsze wyklucza obejście prawa. Zasada swobody umów (art. 353¹ k.c.) czy też konieczność badania woli stron w stosunkach zobowiązaniowych, nie eliminuje skutku w postaci obejścia prawa, w tym przypadku polegającego na uniknięciu płacenia składek na ubezpieczenia społeczne w wyższej kwocie. Konkluzja o obejściu prawa odnosi się bowiem do celu, jakiemu służyło sporządzenie dwóch oddzielnych umów, a nie do samej ich treści. Podleganie ubezpieczeniom społecznym z określonych tytułów, a w konsekwencji również podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynikają z rzeczywistego stanu i sposobu wykonywania zatrudnienia, a nie z samego faktu sporządzenia umowy w określony sposób. Dokument w postaci umowy nie jest niepodważalnym dowodem na to, że osoby go podpisujące, jako strony, faktycznie złożyły niewadliwe oświadczenie woli o treści zapisanej w tym dokumencie.

Powołując się na poglądy judykatury Sąd Okręgowy wskazał, że jeżeli zawarta przez strony umowa była wykorzystywana instrumentalnie, to niewykluczone jest jej zakwestionowanie, jako podstawy (tytułu) podlegania ubezpieczeniom społecznym, nie ze względu na pozorność umowy (art. 83 k.c.), lecz ze względu na obejście prawa.

Nawet zatem gdyby ubezpieczeni świadomie zawarli umowy zlecenia dla płacenia mniejszych składek nie oznacza to, że kolejna podstawa ubezpieczenia nie może być oceniana w aspekcie obejścia prawa lub sprzeczności z zasadami współzycia społecznego. Formalnie poprawna realizacja umowy w efekcie może zmierzać do obejścia prawa. To, że praca na podstawie zlecenia była wykonywana i strony dowolnie mogły określać jej zakres, nie eliminuje skutku nieważności takiego zobowiązania, w tym przypadku, jako podstawy ubezpieczenia społecznego (Sąd Najwyższy w wyroku z 27 czerwca 2013 r., sygn. akt I UK 10/13, Legalis).

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że istota umowy o świadczenie usług (umowy zlecenia), w oparciu o normę art. 750 k.c. w zw. z art. 734 i 735 k.c. polega na tym, że przyjmujący zlecenie (zleceniobiorca) zobowiązuje się do wykonania za wynagrodzeniem określonej czynności faktycznej dla dającego zlecenie (zleceniodawca). Tak więc celem tej umowy, czyli jej społeczno-gospodarczym przeznaczeniem (określanym tradycyjnie w nauce prawa terminem *causa*), jest świadczenie usług (pracy) na rzecz zleceniodawcy za wynagrodzeniem.

Zawarcie przez ubezpieczonych z (...) Spółką z o. o. w W. umów zlecenia na roznoszeniu ulotek stanowiło zasłone dla rzeczywistego celu zawartej umowy, którym było nie samo zlecenie (praca), lecz uzyskanie kolejnego tytułu ubezpieczenia tj. uniknięcie wyższej składki z innego tytułu - umowy zlecenia zawartej przez ubezpieczonych z odwołującym M. M. prowadzącym działalność gospodarczą jako (...) (...). Oznacza to, że zawarcie przez ubezpieczonych umów zlecenia z (...) Sp. z o.o. nie było konieczne dla zapewnienia im źródła utrzymania (dochód z umowy zlecenia był niewielki – 100,00 zł brutto miesięcznie).

W niniejszej sprawie doszło zatem do przedmiotowego wykorzystania przepisów o ubezpieczeniu społecznym i stworzenia wyłącznie formalnej podstawy ubezpieczenia, tak aby zawarcie umowy zlecenia za jedyny cel miało unikanie płacenia składek na ubezpieczenia społeczne. Takiego celu nie usprawiedliwia zasada wolności umów, gdyż nie jest ona nieograniczona nawet w prawie cywilnym.

W konsekwencji dla zawarcia umowy zlecenia obejmującej roznoszenie ulotek między ubezpieczonymi a (...)Sp. z o.o. brak było przyczyny (causa), jaką jest świadczenie usług (pracy) na rzecz zleceniodawcy za wynagrodzeniem. Skoro tak, to umowa zlecenia zawarta z (...) Sp. z o.o. nie stanowiła rzeczywistego, ważnego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak tego wymaga społeczno-gospodarcze przeznaczenie przepisu art. 9 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji, w przypadku ubezpieczonych nie doszło do zbiegu tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym. Jedynym rzeczywistym, ważnym tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym były wyłącznie umowy zlecenia zawarte z odwołującym M. M. w ramach prowadzonej przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej pod firmą (...) (...) w W.. Z przeprowadzonego w sprawie postępowania, a zwłaszcza z dokonanej przez Sąd oceny okoliczności zawarcia przez ubezpieczonych umowy zlecenia, treści tej umowy, sposobu jej realizacji, wypłacania wynagrodzenia, wynika jednoznacznie, że celem umowy zlecenia nie było faktycznie wykonywanie przez ubezpieczonych czynności (roznoszenia ulotek), a tylko umożliwienie uzyskania tytułu do ubezpieczeń społecznych, umożliwiającego opłacanie składek w zakresie minimalnej podstawy wymiaru składek, od kwoty ustalonej na poziomie 100,00 zł brutto miesięcznie.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że wydając zaskarżoną decyzję Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo przyjął, że zawarte przez ubezpieczonych z (...) Sp. z o.o. umowy zlecenie nosiły znamiona nieważności w świetle art. 58 § 1 k.c. Nieważna umowa zlecenia nie może stanowić tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym na zasadzie art. 6 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. W związku z powyższym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla ubezpieczonych w spornym okresie, stosownie do treści przepisów: art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1 ustawy, stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, uzyskany przez nich z tytułu wynagrodzenia za wykonywanie umów zawartych z odwołującym M. M. prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...) M. M. w W., jak prawidłowo ustalił organ rentowy w zaskarżonej decyzji.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, przy czym pozostawił ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu stosownie do treści art. 108 § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniósł odwołujący się zaskarżając go w całości, i zarzucając mu:

a) art. 233 § 1 k.p.c., polegające na dokonaniu wadliwej i nielogicznej oceny materiału dowodowego w postaci zeznań ubezpieczonych, a także w postaci umów zawartych przez ubezpieczonych z odwołującym, co doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na uznaniu, że ubezpieczeni nie byli prawidłowo poinformowani o warunkach podlegania ubezpieczeniom społecznym i o skutkach wyboru tytułu ubezpieczeń, a także, że nie byli świadomi jakiej treści umowy zawierają, podczas gdy z zeznań ubezpieczonych wynika, iż nie byli zmuszani do podpisania jakichkolwiek dokumentów i mieli czas i sposobność na dokładne zapoznanie się z nimi;

b) art. 217 § 1-3 k.p.c., art. 227 k.p.c. poprzez brak odniesienia się przez Sąd oraz pominięcie dowodu z wyciągu z książki kontroli w przedsiębiorstwie (...) M. M., zawierającego wpis (...) oraz protokołu dokonanej przez organ kontroli z dnia 13 lutego 2012 roku, co ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i doprowadziło do nieuwzględnienia wyników przeprowadzonej przez organ kontroli przedsiębiorstwa Skarżącego w tożsamym stanie faktycznym i prawnym w latach 2011-2012 stwierdzającej, że zleceniobiorcy odwołującego nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 58 § 1 i 2 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie wobec przyjęcia, że stosunek prawny łączący ubezpieczonych z (...) sp. z o.o. jest sprzeczny z ustawą albo mający na celu obejście ustawy lub jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;

b) art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy ubezpieczeni byli zgłoszeni do ubezpieczeń z tytułu wcześniej zawartego stosunku prawnego z innym podmiotem gospodarczym, a ponadto zachodzi faktyczna rozdzielność stosunków zobowiązaniowych, podczas gdy każdy z nich był wykonywany;

c) art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 123 ustawy i art. 180 § 1 k.p.a., a także art. 181 k.p.a. w zw. z art. 8 k.p.a. poprzez jego błędne niezastosowanie w sytuacji, gdy zawarte przez ubezpieczonych umowy zlecenia z M. M. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą: (...) były już przedmiotem badania organu, zakończonego protokołem kontroli z dnia 13 lutego 2012 roku stwierdzającym, że nastąpił rzeczywisty zbieg tytułów do ubezpieczenia, a wybranym przez ubezpieczonych tytułem do ubezpieczenia była umowa zlecenia zawarta z (...) Sp. z o.o.

Wobec powyższych zarzutów odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, że ubezpieczeni: A. W., J. W. (1), S. W. oraz J. W. (2) nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym i wypadkowym z tytułu wykonywania umów zlecenia na rzecz płatnika (...) M. M., a co za tym idzie ustalenie braku podstawy do wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, oraz o zasądzenie od organu na rzecz odwołującego kosztów postępowania za obie instancje.

Ewentualnie odwołujący się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego się jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia dotyczące stanu faktycznego poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjmuje je, czyniąc podstawą własnego rozstrzygnięcia. Zbędne jest zatem ponowne szczegółowe ich przedstawianie, ponieważ orzekając na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, lecz wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015r., sygn. I CSK 654/14, Legalis).

Wobec zawarcia w apelacji zarzutu naruszenia przepisów prawa procesowego Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności poddał ten zarzut ocenie pod kątem zasadności, bowiem dopiero skontrolowanie poprawności ustalenia stanu faktycznego pozwala ocenić prawidłowość zastosowania prawa materialnego.

Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dochodzi wówczas, gdy strona apelująca wykaże Sądowi pierwszej instancji uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego

myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca, gdyż w apelacji zaprezentowana została jedynie odmienna, subiektywna ocena stanu faktycznego sprawy. W judykaturze za utrwalony należy uznać pogląd, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń faktycznych, a tym samym korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2002r., sygn. akt II CKN 572/99, LEX nr 53136). W orzeczeniu z 10 czerwca 1999r. (sygn. akt II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655), Sąd Najwyższy stwierdził, że normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Swobodna ocena dowodów nie może być dowolna. Postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może być uzasadnione odmienną interpretacją strony co do dowodów zebranych w sprawie, jeśli jednocześnie nie wykaże się, że ocena przyjęta przez Sąd pierwszej instancji za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granicę swobodnej oceny dowodów por. wyrok SN z 10 kwietnia 2000r., sygn. akt V CKN 17/00, LEX nr 40424).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy i poczynione ustalenia w zakresie istotnym dla przedmiotu sprawy. Sąd pierwszej instancji w sposób wyczerpujący przeprowadził postępowanie dowodowe, wyprowadził logiczne i spójne wnioski ze zgromadzonego materiału dowodowego, na podstawie których ustalił prawidłowy stan faktyczny w sprawie.

Nie sposób zgodzić się zaprezentowaną przez odwołującego się argumentacją, co do wiedzy i świadomości ubezpieczonych o warunkach podlegania ubezpieczeniom społecznym i o skutkach wyboru tytułu ubezpieczeń. Wystarczy w tej kwestii przytoczyć treść zeznań ubezpieczonego A. W., który stwierdził, że w ramach współpracy nawet nie pamięta czy zawierał umowy z (...) M. M., czy też z (...) sp. z o.o., oraz, że w tamtym czasie podpisywał wiele dokumentów i wcale ich nie czytał. Nie był też w stanie określić, z kim podpisał umowę o roznoszenie ulotek i czy na pewno ją podpisał. (k. 117 a.s.). Z kolei ubezpieczony J. W. (2) nie potrafił powiedzieć, czy otrzymywał wynagrodzenie za roznoszenie ulotek oraz czy zawierał umowę z (...) sp. z o.o. (k. 115 a.s.). Trudno wymagać od Sądu pierwszej instancji by na podstawie takich zeznań poczynił ustalenia zgodne z wnioskami odwołującego się, tj., że ubezpieczeni byli prawidłowo poinformowani o warunkach podlegania ubezpieczeniom społecznym i o skutkach wyboru tytułu ubezpieczeń, a także, że byli świadomi jakiej treści umowy zawierają.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, na uwzględnienie nie zasługiwały zarzuty apelacji naruszenia art. 217 § 1-3 k.p.c., art. 227 k.p.c. Należy bowiem podkreślić, że do niniejszej sprawy nie wnoszą nic istotnego dowody z wyciągu z książki kontroli w przedsiębiorstwie (...)M. M., zawierającego wpis (...) oraz z protokołu dokonanej przez organ kontroli z 13 lutego 2012 r. Przedmiotowa kontrola dotyczyła okresu 1 stycznia 2009r. - 31 lipiec 2011 r. Ponadto z protokołu kontroli absolutnie nie wynika, aby kontrola ta obejmowała ten sam stan faktyczny i prawny, co w niniejszej sprawie, a ponadto aby obejmowała ona 4 ubezpieczonych, których dotyczą zaskarżone decyzje.

W stanie faktycznym sprawy Sąd Apelacyjny nie podzielił także zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego.

Wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia stanowi obowiązkowy tytuł do ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego oraz zdrowotnego. Wynika to wprost z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020r. poz. 266 ze zm., dalej zwana także „ustawą systemową”), zgodnie z którym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są: osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej „zleceniobiorcami” oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4. Na mocy art. 12 ust. 1 ustawy systemowej osoby te podlegają również obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu.

Sytuację zbiegu tytułów do ubezpieczenia i kwestię jej rozstrzygnięcia reguluje art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. Zgodnie z tym przepisem osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z

kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10 tej ustawy, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 7.

Sąd Apelacyjny częściowo podziela ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, przedstawioną w starannych, obszernych i trafnych merytorycznie rozważaniach. Sąd Okręgowy słusznie podnosi, że art. 9 ust. 2 ustawy systemowej daje możliwość wyboru jednego z tych tytułów ubezpieczenia w sytuacji zbiegu tytułów do podlegania ubezpieczeniom społecznym. Jednakże zamiarem ustawodawcy było stosowanie tej instytucji jedynie wówczas, gdy u danej osoby wystąpi rzeczywisty zbieg tytułów do podlegania ubezpieczeniu społecznemu, a nie wtedy, gdy - jak w niniejszej sprawie - w sposób pozorny płatnik doprowadza do wytworzenia takiego zbiegu, wyłącznie na użytek skorzystania z instytucji art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, pozwalającej na obniżenie płatności składkowych.

Sąd Apelacyjny jednak odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, uznaje, że podstawową wadą czynności prawnej w postaci umowy zlecenia zawartej przez ubezpieczonych A. W., J. W. (1) i J. W. (2) z (...) sp. z o.o. była jej pozorność, gdyż sporna umowa została zawarta wskutek złożenia przez strony oświadczeń woli obarczonych wadą, o której mowa w art. 83 § 1 k.c. Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. Zgodnie z poglądami prezentowanymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 21 maja 2010r., sygn. I UK 43/10) czynność zmierzająca do obejścia prawa nie może być jednocześnie czynnością pozorną choćby z tego względu, że pierwsza zostaje rzeczywiście dokonana, zaś druga jest jedynie symulowana (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 lipca 2004r., sygn. I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209, z 25 stycznia 2005r., sygn. II UK 141/04, OSNP 2005 nr 15, poz. 235 i z 9 sierpnia 2005r., sygn. III UK 89/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 192). W licznych orzeczeniach - dotyczących wprowadzenia w szczególności umów o pracę - jako podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym, jednak znajdujących w niniejszej sprawie analogiczne zastosowanie, podkreślano, że umowa jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 sierpnia 2005r., sygn. II UK 321/04, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 190 i z 19 października 2007r., sygn. II UK 56/07; a także z 14 marca 2001r., sygn. II UKN 258/00, OSNP 2002 nr 21, poz. 527, z 23 lutego 2005r., sygn. III UK 200/04, OSNP 2005 nr 18, poz. 292 i z 18 października 2005r., sygn. II UK 43/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 251).

Powołane orzecznictwo dotyczyło wprowadzenia sytuacji zawarcia umowy o pracę, jednakże w kontekście rozważań dotyczących wad oświadczeń woli oraz przyczyn nieważności czynności prawnej, o których mowa w art. 58 k.c. powyższe uwagi pozostają aktualne również w odniesieniu do umów cywilnoprawnych, takich jak umowa o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia.

W tym aspekcie podkreślić należy, że ubezpieczeni faktycznie na podstawie umów zlecenia zawartych z odwołującym się M. M. oraz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. zajmowali się ochroną określonych obiektów, jednak nie mieli obowiązku roznoszenia ulotek. Ewentualny kolportaż ulotek, za który przysługiwało symboliczne wynagrodzenie 100 zł brutto miesięcznie, miał charakter całkowicie drugorzędny. Istotą pracy ubezpieczonych stanowiły bowiem wyłącznie czynności związane z ochroną mienia.

Wobec powyższego uznać należało, że zawarte przez ubezpieczonych z (...) Sp. z o.o. umowy zlecenia nosiły znamiona nieważności jako skutek oświadczeń woli złożonych drugiej stronie za jej zgodą, jedynie dla pozorów, w świetle art. 83 § 1 k.c. i z tej przyczyny nie mogły stanowić tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, a w konsekwencji nie mogły wywoływać zbiegu różnych tytułów do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, dla których zastosowanie znajduje art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, tylko wówczas jeśli są rzeczywiste. W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał podniesione w apelacji zarzuty jako chybione

i pozbawione uzasadnionych podstaw, a zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji jako oparty na poprawnie dokonanych ustaleniach faktycznych, a w zakresie materialnoprawnym, odpowiadający prawu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 k.p.c. - oddalił apelację.

Anna Michalik Ewa Stryczyńska (spr.) Anita Górecka